

Is pazinske občine.

Kad nebi drago, novine valjaju muogo i za to, što možoš putem njih izneeti na svjetlo, što se drugačije nebi nikad doznalo, pa pred cilium svietom dobro pohvaliti, a zlo pokarati po svojoj miloj volji. A baš Bogu hvala, što se nekoji veliki i mali ljudi neboje nikoga toliko, koliko svieta; a boje se ga zato, jer se sviet neboji njih. I „Naša Sloga“ je donesla već više takovih stvarih; ajde dakle neka se zna i ova, jer se već nemože i nestajje tajiti.

U puku pazinskih podobćinah, pićanskoj najme, građiškoj i krbunskoj vlada veliko nezadovoljstvo. Za što? Evo za što.

Vaši će se čitatelji spominjati, da su pred nekoliko godinah ove občine bile ukinute, pa sružene s pazinskom. Naš se je puk protivio tomu sružanju, kao da je već onda slutio iliti čutio, da mu se iz Pazina nije nadati nikakvu dobru. Prijatelji sružanja su dakako puk mirili, govoreć, da će se tim umanjiti občinski troškovi; da će prestati toliki nameti (addizionali); da će škole biti bolje, da će se popraviti ceste i putevi i uzpreći vode; da će podobćine i onako birati svoje zastupnike u občinsko pazinsko vijeće iliti konsilj, a občinsko vijeće i nitko drugi da vlada obćinom; pak da je svejedno imali mi vijeće doma ili u Pazinu; al ipak da je bolje imati ga u Pazinu, jer da je u Parizu ljudi, koji znaju i umiju obćinom vladati. Tako se je eto onda govorilo, pak što se je posle dogodilo? Dogodilo se je to, da su troškovi mnogo veći; da nameti svako ljetu rastu; da su za dvojicu il trojicu Talijanah, što stanuju u tih podobćinah, škole talijanske, a prieko 4,484 obćinara Slavena da neimaju ni škole ni učitelja; da u dolini, kud teče Raša, leže pod vodom za svakim daždjem najljepše sjenokoše itd. itd. To nam je eto doneslo sruženje s Pazinom, akoprem priznajemo i mi, da bi bilo moralo uroditi drugim i boljim plodom, jer u jedinstvu stoji sila, a ne u pociepanosti. Pa je li čudo, što i u tih podobćinah vlada u puku veliko nezadovoljstvo glede Pazina i glede obćinskoga tamo zastupstva, koje se već najbrže nespominuje, tko ga je i za što ga je izabrao!

Ali, kao da to sve nije dosta, pazinsko je zastupstvo učinilo još jednu, kojom se je zamjerilo do kraja svim ovim podobćinam. Čujte, pak se čudite.

U rečenih podobćinah ima i neima sedam osam ljudi, koji umiju i talijanski, a sve ostalo nerazumije i negovori nego hrvatski. Pa što je učinilo pazinsko obćinsko zastupstvo? Poslalo nam je pred nekoje vrijeme liečnika (mediga), koji nerazumije i neće da razumije nego talijanski! Vi se i vaši čitatelji tomu čudite, pak me pitate, kako izpituje siromašne bolestnike, kad je pozvan da jih lieči. Ja vam neznam reći kako, ako ne morda na prste, ili nikako, kao da su niema živina. Zato se ljudi i boje, zvati ga k bolniku, jer nije moguće da pravo lieči, tko pravo nezna, što i gdje muči nevoljna bolnika; a i sliiep vidi, da toga nemože znati, tko nezna bolnika jasno pitati i s njim se iskreno porazgovoriti. Liečnik i pop je svejedno. Ako itko, to dvoje mora znati jezik puka, s kojim ima posla, ako će da vrše duševno svoju dužnost. To valjda zna i obćinsko zastupstvo, pa kako ga je moglo imenovati na ovo mjesto; to valjda zna i on sam, pa kako je mogao primiti službu, za koju ga nije Bog stvorio; to

valjda znaju i c. k. oblasti, pa kako su mogle potvrditi imenovanje, koje očevitno neodgovara svojoj svrai? Skrbiti za zdravlje puka jest prva dužnost ne samo obćinske, nego i državne oblasti. Možebit, da on nije poslan simo nego zato, da skrbi za zdravlje i da lieči samo ono par dva Talijanah, što se nahode tu i tamo u gori spomenutih podobćinah. Ali, ako je to istina, onda zašto vuče 1000 f. na ljetu iz obćinske blagajne iliti kase, u koju teku i krvavi kmetski žuljevi; zašto ga u tom slučaju neplaćaju sami Talijani iz svojega vlastitoga džepa? Obćinsko će zastupstvo, najbrže reći, da se za ovo mjesto nije prosio nitko, koji bi umio hrvatski. Dobro! — a je li obćinsko zastupstvo reklo u razpisu natiećajja, tko će da postigne rečeno mjesto, da mora znati i hrvatski, il barem koje drugo narečje slavensko? Meni se čini da nije. Zato bi reći, da već neživimo u Austriji, nego tamo negdje u Furlaniji, u talijanskoj Kraljevini, gdje trideset tisućah Slave-nah, što su 1866. ljeta spali pod Italiju, neimaju sirote drugih pravica, nego svojim potom zemlju natapati, i onda ogromnu štibru i svakojake namete točno plaćati. Pa kako ćete, da se puk netuži, kako ćete da bude zadovoljan sa svojim zastupnici, koje je navlaš zato izabrao, da gledaju njegovu korist, a oni za njega bajju i nehaju, kako ste evo vidili vi i vaši štovani čitatelji?

Zaključak ovoga dopisa jest taj, da je dužnost slavnoga obćinskoga zastupstva, zadovoljiti pravednim zahtjevom ovih obćinarah, te poslati im za obćinske novce liečnika, koji razumije njihov jezik. U protivnu slučaju, ovi će obćinari biti prisiljeni, obratiti se neposredno na državne oblasti, neka one gledaju, da se popravi ono, što su i onako bile dužne prepriečiti, da se nikad i nedogodi!

Is Briega.

Prošle godine mjeseca Januara i Februara bijahu svećenici iz Boršta, Riečanjah, Boljunca, Kljanca, Podgorja, Drage i Gročane, usljed nekoga ukaza kotarskoga školskoga vijeća u Kopru, u urad Dolinske nadžupanije, pod koju oni spadaju, pozvani, da se izjave, da li bi oni hotjeli drage volje za prikladnu plaću, radi pomanjkanja svjetovnih učiteljah, svaki u svojoj župi školu preuzeti te posve zapušćenu a nauka željnu djecu poučavati. Svećenici imenovanih župah, izvan podgorskoga i boljunskega, jer im se ta brižua i tužna djeca smili, jesu se drage volje podložili težkomu školskomu poslu te marljivo i svjestno kroz tiek ciele školske godine 1874. preoravali školsku ledinu. Nakon školske godine bijahu od kotarskoga školskoga vijeća u Kopru razpisani javni izpiti za sve ove škole, za nadzornika pak, koji jih je imao pohadjati i kod javnih izpitah prisustvovati, bio je imenovan gosp. Ivan Lovriha, dolinski nadžupan. Svi se imenovani svećenici, izvan Dražkoga, podložili izpitom. Išlo je posvuda sve liepo i u redu. Djeca su bila u tih svećeničkih školah, kaošto gosp. Lovriha i ostali izpitom prisustvovali svjedoče, većega znanja i boljega naprjedka, nego ona u učioni svetovnog učitelja. Gospodiu Lovriha je to naviestio i kotarskomu školskomu vijeću u Kopru. Sad, koliko su nagrade ti zaslužni mži za taj svoj trud primili? Borštjanskomu, Riečanjskomu i Kljanskomu bila je valje početkom mjeseca Januara 1874. odredjena neka mala plaćica, koju su oni nekoliko mjeseci i vukli. Nekojim odpisom mjeseca Januara 1875.

PODLISTAK.**PIĆANSKI ZVONIK.**

(Dalje)

Po tom toga se kod dotičnih oblastih za tu stvar prosilo i molilo ali uzalud sve dotle, dokle nije kotarski inženir iz Postojne, gosp. Norđ, prigodom kad je u Istri g. 1806. ogledjivao državne sgrade bio došao i do Pićna, pa iznašao, da treba, da se crkva popravi, plovanska kuća sagradi i zvonik dogotovi.

Usljed svega toga obratio se ondašnji Dekan Dr. Petar Aničić na grofiju u Pazin, neka se izvoli postarati, da se kako tako zvonik barem do visine od 16 siežnjah uzidje. Sljedeću godinu posla zemaljsko Namjestništvo Ljubljansko inženira iz Trsta Ferrari-a i to zato da napravi i predloži novi proračun za troškove rečenoga djela. Po tom je gorirečena vlada usljed ministarskoga odpisa zamoljeno dovoljenje i podjelila. Buduć da se u sljedećem mjesecu počeo rat francuzki, ostade sve, kao što je prije bilo. Iz nova se zanzeo za tu stvar biskupski Ordinariat u Trstu, usljed česa je bila, po državno vojničkomu sudu i nadzorničtvu za nutaraju Kranjsku grofiju u Pazinu naloženo, neka kaže, zašto nije još zvonik uzidan? — Kako i zašto su bili potrošeni novci za to djelo odlučeni, pa da opet napravi proračun troškovah za tu gradnju i druga djela. To bi doista polag proračuna Ferrari-ova i učinjeno to dokazano, da za gradjenje plovanske kuće treba svota od 5068 f. 36 nvč.; za dovršenje zvonika 4741 f. 11½ nvč.; za popravljanje crkve 314 f.

Skupna svota od 10123 f. 47½ bi od državnoga vojničkoga suda i nadzorničtvu na Rieci na 12. Marča 1811. dovoljena. Tim dovoljenjem radi francuzkoga rata, što je onda bjesnio, mogla se crkva samo djelomice okoristiti, pošto je morala med tim posuditi obćini 1000 for. za vojnički davak. Na taj kapital crkva sve do danas nije ni novčića interesa dobila nego mora još i dohodak nanj plaćati. Usljed naredbe pazinske gospodščine, odnosno na odpis gori rečenoga vojničkoga suda, bijahu g. 1811. crkva i organ popravljeni, jer za ostalo gradjenje potrebna novca u blagajni nebijaše.

God. 1829. visoka vlada naloži iznova crkvenoj administraciji, da gradjenje plovanske kuće razpiše, al da se djelo nema početi dokle se nezakupi potrebna svota novacah. I dogodilo se, buduć nije bilo potrebitih novacah, da se celih 10 godinah nije opet ništa učinilo.

Nu god. 1839. Ant. Schwarze, inženir za istarsko okružje, naredi nov proračun za gradjenje, a Ant. Sandri iz Pazina preuze na razpisanoj dražbi gradjenje plovanske kuće, pa ju godine 1842. dovršio, kakova je sada. Troškovi za to djelo bi crkvena blagajna posve izpražnjena. Kamate na crkvena dobra tako su se sporo plaćale, da je crkva u vrijeme smrti dekana g. Koverlice, preminuvšega dne 24. Marča 1865., imala potegouti 16,959 for. neiztjeranoga duga.

U takvih okolnostih bilo se posvema pozabilo na zidanje zvonika, a vrh toga pokvario se organ tako, da ga već nije bilo rabiti; crkva bez Križnoga Puta; područna crkvice sv. Katarine, pošto se u staroj služba božja nije mogla vršiti, morala se iz nova zidati; za popravljenje organa potrošilo se 1867. god. 473 for., a

dar razdieli svoje imanje na primjer na deset jednakih dielovah, pa neka svake godine razkri jedan diel, i tako će u deset godinah razkri i obnoviti cijelo imanje, a jednaeste početi iznova to isto djelo. Ispitajte knjige, ispitajte napredne gospodare, pak će vam svi jednoglasno odgovoriti, da tu neima druge pomoći, nego obnoviti barem svakih deset godinah svu svoju zemlju.

P. I to je dakle sve?

O. Nije sve, nego prvo i poglavitije djelo; za tim dolaze druga niš manje važna od toga. Ali vas želim prije opomenuti, da možete obaviti tu krenju ili obnovu zemlje na dva načina: prvo, iznosite na površje doluju zemlju, ako je dobra, kopajuć u dubljinu, koliko vas volja; drugo, stavite na stran izkopanu zemlju, ako nije dobra, pak ju opet pobacajte na dno, te zagrnite onom istom, koja je bila prije na vrhu, ili drugom još bolje i plemenitije vrsti. To sam vam zato napomenuo, jer znam, da mnogi u ime obnove pokvare svoje njive, što iznesu na površje nevaljala i nerodna zemlju, a dobru i plodnu zagruu i pokriju.

P. Recite, molim vas, koja su pak ta druga djela?

O. Evo jih u kratko. Zemlje se nedaju sve djelati ni u isti način ni u isto vrijeme. Zapamtite dobro, što velim. Ilovaste i jake zemlje dobro je djelati odmah po žetvi, te nekoliko danah poslje toga nadrljati jih il pobranati; nasuprot kremenaste i lahke zemlje jest bolje djelati u studeno doba ljeta, da se još i više neprosuše. One prve treba uvijek djelati pred zimu, a ove druge mogu se djelati i u proljetje. Na prvih hoćete spraviti tim više, što više puta ponovite djelo; dočim bi ovim drugim naškodilo, kad bi se pregusto puta prevračale. One prve zemlje, na koncu, treba djelati kad su suhe; a glede ovih drugih neškodi, ako su malo i vlažne iliti mokre.

P. Hoće li se još što?

O. Kad obavite sve, kako sam vam rekao, imat ćete paziti još na sliedeće stvari. Bilo da djelate svoju zemlju vrgnjem (plu-gom, ralom), motikom ili lopatom, djelajte ju što dublje možete, a naime gdje je ilovasta. Kad ste zemlju posijali, nadrljali i poravnali, još niste svega učinili, ako niste po njoj i jarke naredili, kud će voda odticati. Po nagnjenih zemljah da su jarki naredjeni ne po zdolu, nego poprieko, da nemože voda nositi sobom zemlje.

P. Okolo dobrih zemljah, mislim, netreba toliko muke!

O. Okanite se te misli! I najbolje se zemlje pogoršaju, tko jih zanemari i nedjela, kako valja. Nemojte jih n. p. prekapati, djelajte jih površno, nečupajte korova, pustite neka jih jeseni i zimi voda hara, sijte i sadite uvijek jedno ter isto sjeme, pak ćete se domisliti mojih riečih. U zemlji je zakopano silno blago, ali treba ga znati izkopati, a to se postigne razumom i mrljivošću.

P. Kako se dađe odstraniti, molim vas, prevelika vlaga sa zemlje?

O. Prevelika vlaga kvari i najbolju djelanu zemlju, ali u našoj je domovini neima mnogo pod vodom. Gdje je pako ima, tu treba izkopati duboke jarke iliti rove, napuniti jih kamenjem pa pokriti zemljom, da tud voda odtiče. Još ima jedan način, a to su lončene cieve, što se postavje izpod zemlje, te se krozanje zemlja ne samo izcedjuje, nego i vjetri, što joj neizmierno koristi.

Neukû Nauka.

Našim livadarom.

Tko je rad imati liepa, sočna i tečna siena, neka zaredi kosom u livadu, vrijeme je evo tu. Travu valja kositi u najljepšem cvietu, jer kad je odevjetala, izgubila je polovicu svoje dobrote. Sienu, u kom neima cvietja, neima ni hrane nego pomalo, jer slama je uvijek slama, pa bila i od trave!

Različite viesti.

* Nj. Velič. Car, da dokaže, koliko mu stoji na sren napredak i blagostanje naše bratje dalmatinske, zapovjedio je, neka se ustanovi poseban odbor činovnikah ministarstva unutarnjih posalah, koji će izvješćivati o svem, što treba da se u Dalmaciji učini glede nauka, obćenja, domačeg gospodarstva i obćega zdravlja. Isto tako znamo, da je Nj. Velič. poslalo iz Beča u Dalmaciju pouzdane ljude, da se obavieste o istinitosti i vriednosti prošujah, koje mu bjehu predana u vrijeme njegova tamo boravljenja, kao takodjer da razvide potanko, kako se radi na dalmatinskoj željeznici i kako napreduje.

* Tršćanski biskup. Čujemo iz pouzdana izvora, da je presvetli i prečastni gosp. Dr. Juraj Dobrila bio imenovan od nj. vel. Cara biskupom tršćansko-koparskim. Toj se viesti radujemo od srdea.

* Pravinčko društvo u Zagrebu. Dae 15. svibnja o. g. bijaše prva sjednica pravničkoga društva pod predsjedništvom gosp. Fr. Schmidta. U ovoj sjednici čitao je g. Dr. Napoleon Špun-Štrižić razpravu „ob ubroju kaznenopravnom“. Zatim bude medju članove razdjeljen predmet, o kojem će se povesti ustmena razprava na skupštini u mjesecu lipnju. — Ovom zgodom javljamo, da će pravničko društvo izdavati strukovni časopis „Mjesečnik“. Mjesečnik izlaziti će svakoga mjeseca na dva arka, te stoji na godinu 8 for Prvi broj izaći će prvoga lipnja.

* Senjske zabave. Dne 2. svibnja doploviše nenadano Senjani parobrodićem „Hrvatom“ u Rab. Imadžahu sobom i gradsku glasbu u narodnoj odeći, koja svojim narodnimi komadi, medju kojimi i po cijeloj Hrvatskoj poznati krēki: „Vrbniće nad morem, Visoka gorice“, pučanstvo vele uzhati! Gradski se načelovik gosp. Dominis zahvali na časti i bratskoj ljubavi Rabljanom ovim pohodom pokazanoj. Kod rastanka nebijaše ni konca ni kraja bratinskome kliku „živio“, mahanju rubacah itd. Slava Senjanom, posjetili i druga mjesta, a navlastito gradove istarske te tako podali nam pomoćnicu ruku, da uzmognemo obratiti naše nevjernike i odpadnike. Praktičnu čovjeku treba nešto praktična. Vidili Vas naši Lošinjani, Cresani i Krčani; drugēije bi onda o nas mislili i govorili i naši neprijatelji i narod bi se tako probudio sa svog drie-meža i narodni ponos učvrstio. Naš puk nije još onako moralno propao, da se nebi mogao otrresti tudjinštine, nego držeći se vanštine, priviknuo je onomu, naravno što mu više laska. Talijani tako primamljuju naš dobri narod u svoje kolo. Neka se ustanove narodna društva za veselice i izlete, pak da se vidi, kako će naš narod brzo tudjineu ledja okrenuti!

* Rad jugoslavenske akademije. Knjiga XXXI. Zagreb 1875. Sadržaj: S. Ljubić: „O upraviteljih Dalmacije za rimskoga vladanja“; Fran Erjavec: „Slavonija u malakologičkom pogledu“; Lj. Vukotinić: „O klasifikaciji u biljarstvu“; J. Jurković: „O metafori našega jezika“; Armin Pavić: „Prilog k historiji Dubrovačke hrvatske književnosti“; Dr. Franjo Rački: „Borba južnih Slovenah na državna neodvisnost u XI. vieku“ (ostatak); Josip Torbar „Živko Vukasović“.

* Turska će početkom jannara dojdūće godine 1876. uzeti poštu u svojoj zemlji pod svoje ravnateljstvo pa neće više valjati na pismih marke drugih državah.

Poziv na predplatu.

Pozivajuć na predplatu na drugo poluljetje, molimo one naše štovane predbrojnice, koji nam još što duguju za prvo, da izvole što prije platiti svoj dug.

U Trstu 1. Junija 1875.

Uredništvo.

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 1 — 16 Maja 1875.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	—
Carški dukati (cokini)	5.24	5.24	5.24	5.24	5.24	—	5.24	5.24	5.24	5.24	5.23	5.25	—	5.25	5.25	—
Napolooni	8.88	8.88	8.88	8.88	8.88	—	8.88	8.88	8.88	8.88	8.89	8.89	—	8.89	8.89	—
Liro Inglesko	11.15	11.15	11.15	11.15	11.15	—	11.15	11.15	11.15	11.15	11.16	11.16	—	11.16	11.16	—
Srebro prid (aggio)	102.65	102.65	102.65	102.65	102.65	—	102.65	102.50	102.35	102.35	102.75	102.75	—	102.75	102.75	—